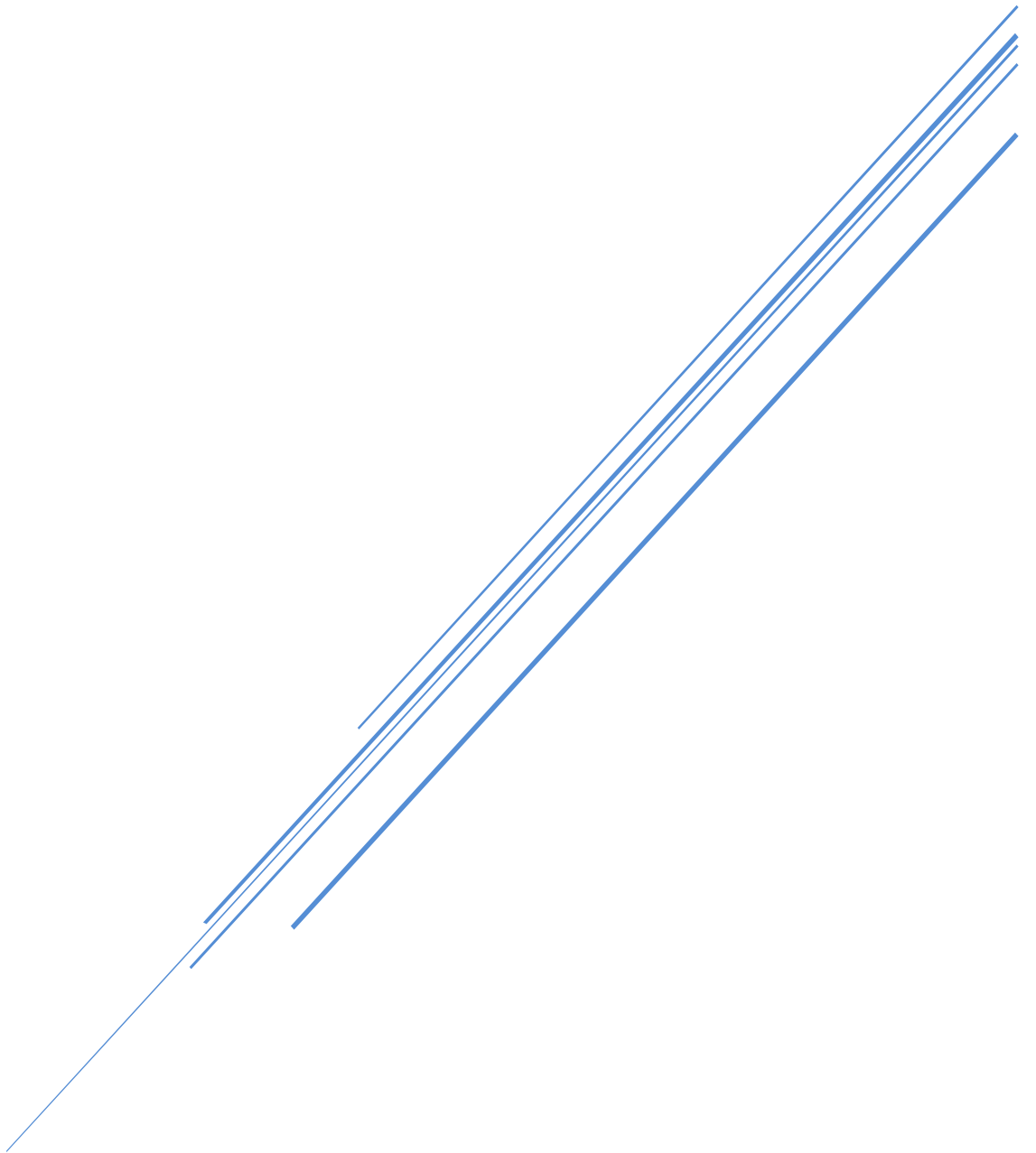

KIVIJÄRVEN KUNNAN TAINIONMÄEN KOULUN TASA-ARVO- JA YHDENVERTAISUUSSUUNNITELMA

12.2.2026

Sisällys

1 JOHDANTO	2
2 TASA-ARVO.....	2
Tasa-arvon edistäminen koulussa	2
Sukupuolitietoinen opettaja.....	3
3 YHDENVERTAISUUS	3
Yhdenvertaisuuden edistäminen koulussa	3
Syrjinnästä vapaa koulu.....	4
Syrjinnästä vapaassa koulussa.....	4
4 HÄIRINTÄ.....	4
Sukupuoleen perustuva häirintä	5
Seksuaalinen häirintä	5
Häirinnän estäminen koulussa	5
5 TASA-ARVON JA YHDENVERTAISUUDEN TOTEUTUMISEKSI	6
Puhutaan ja kuunnellaan.....	6
Kodin ja koulun yhteistyö	7
Elämäkatsomus, vakaumus ja mielipide.....	7
Etninen tausta, kansallisuus ja kieli	7
Seksuaalinen suuntautuminen ja sukupuoli-identiteetti.....	7
Vammaisuus ja terveydentila	8
Puututaan	8
Muututaan.....	8
6 KOULUN OMA TASA-ARVO JA YHDENVERTAISUUSSUUNNITELMA.....	8
Tilanne keväällä 2024	9
Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämistoimenpiteet	10
Opetuksen järjestäminen.....	10
LÄHTEET	12

1 JOHDANTO

Perusopetuksen yhteiskunnallisena tehtävänä on edistää tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta velvoittaa kouluja ja oppilaitoksia laatimaan tasa-arvosuunnitelman. Lisäksi yhdenvertaisuuslaki edellyttää, että kouluilla ja oppilaitoksilla pitää olla suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Koulujen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma nojaa sekä tasa-arvolakiin että yhdenvertaisuuslakiin ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin. (Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (8.8.1986/609) ja sen muutos (1329/2014) 5a§, Yhdenvertaisuuslaki 30.12.2014/1325, Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014)

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus ovat ihmisoikeuskysymyksiä. Jokaisella opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Opettajalla on virkavelvollisuus edistää tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista.

2 TASA-ARVO

Tasa-arvolla viitataan Suomen lainsäädännössä naisten ja miesten väliseen tasa-arvoon sekä sukupuoli-identiteetistä ja sukupuolen ilmaisusta johtuvaan syrjinnän poistamiseen.

Tasa-arvon edistäminen koulussa

Kouluissa oppilaita tulee tukea opetuksen ja ohjauksen avulla niin, että he voivat tehdä oppiaine-, koulutus- ja muita valintoja yksilöllisten ominaisuuksiensa, vahvuuksiensa ja motivaatiotekijöidensä, ei sukupuolensa, perusteella. Oppilaan rakentaessa omaa sukupuoli-identiteettiään ymmärtävästi moninaisuuteen suhtautuva opettaja on avainasemassa. On tärkeää edistää sukupuolitietoisuutta koulun johtamisella sekä systemaattisella tasa-arvosuunnittelulla.

Sukupuolitietoisuus merkitsee työntekijöillä herkkyyttä huomioida jokainen omanlaisena ainutkertaisena yksilönä ja samalla kykyä ymmärtää sukupuolen erilaiset yhteiskunnalliset, kulttuuriset ja sosiaaliset vaikutukset nuorten naiseksi tai mieheksi kasvamisessa. Tyttöjen ja poikien kasvun kipukohdat ovat pitkälti sukupuolisidonnaisia. Sukupuolitietoisesti tarkasteltuna tyttö- ja poikatyössä tunnistetaan erilaisia tyttönä ja poikana olemisen malleja sekä niihin liittyviä arvostuksia ja kipukohtia, kyseenalaistetaan stereotyyppisiä malleja ja tuetaan löytämään omia voimavaroja, ja olemaan rohkeasti sellainen kuin itse on.

Koulutyössä pyritään vahvistamaan oppilaiden kykyä ja taitoja olla yhdessä muiden kanssa ja tarjotaan mahdollisuus olla osa yhteisöä. Sukupuolitietoinen työ merkitsee oman sukupuolen nostamista esiin myönteisenä voimavarana ja samalla huomioi sukupuolten välisiä eroja niitä kuitenkaan arvottamatta.

Oppiaineissa voi olla erilaisia tapoja käsitellä tasa-arvokysymyksiä. Vuosiluokittain niitä käsitellään oppilaan ikä ja kehitystaso huomioon ottaen. Oppiaineissa, oppimisympäristössä ja

oppimateriaalivalinnoissa voidaan huomioida sisältöjen moninaisuus ja yhdenvertaisuusteemojen käsittely.

Lisää tietoa tasa-arvon edistämisestä oppiaineittain eri vuosiluokilla Opetushallituksen julkaisun luvussa 2.2 Tasa-arvo on taitolaji (OPH 2015: 5).

Sukupuolittietoinen opettaja

- ymmärtää sukupuolta muokkaavia sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä sekä tietää, että niihin voi vaikuttaa
- tunnistaa omia taipumuksiaan suhtautua oppilaisiin eri tavoin sukupuolen mukaan
- antaa oppilaalle tilaa olla omanlaisensa ilman perinteisiä sukupuoliodotuksia
- osaa tukea oppilaan kasvua ja sukupuoli-identiteetin rakentumista silloinkin, kun oppilas on epävarma sukupuoli-identiteetistään tai kuuluu sukupuolivähemmistöön, sekä osaa tarvittaessa ohjata oppilaan oppilashuollon palveluihin
- purkaa työyhteisössään opetuksen sukupuolittavia ajattelu- ja vuorovaikutusmalleja sekä käytäntöjä
- osaa analysoida oppilaiden kanssa tyttöjen ja poikien, naisten ja miesten ja sukupuolivähemmistöjen kohtaamia rakenteellisia epätasa-arvotekijöitä
- edistää tasa-arvoa aktiivisesti omassa luokassaan ja koulu yhteisössään valitessaan oppimateriaaleja, työtapoja ja yhteistyökumppaneita
- kehittää koulun toimintakulttuuria sukupuolittietoiseksi ja osallistuu koulun tasa-arvosuunnitteluun

Tasa-arvo on taitolaji (OPH 2015:5, s. 18-19)

3 YHDENVERTAISUUS

Kun tasa-arvo käsite tarkoittaa laissa erityisesti sukupuolten tasa-arvoa, yhdenvertaisuus laajentaa tasa-arvon käsitettä. Yhdenvertaisuus tarkoittaa perustuslain kuudennessa pykälässä kaikkien kansalaisten tasa-arvoista kohtelua. Kaikkien yhdenvertaisuutta lain edessä ja sitä, ettei ketään saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eriarvoiseen asemaan henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Yhdenvertaisuus terminä viittaa siis samanarvoisuuteen eri ihmisryhmien välillä. Yhdenvertaisuuslaki kieltää syrjinnän iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Näitä kutsutaan syrjintäperusteiksi.

Yhdenvertaisuuden edistäminen koulussa

Yhdenvertaisuuden edistämiseksi on kiinnitettävä huomiota oppilaiden valintaperusteisiin, koulutuksessa käytettävään oppimateriaaliin, kiusaamista ja häirintää estäviin toimenpiteisiin, opetustilanteiden tasapuolisuuteen, opintasuoritusten arvioimiseen ja opettajien yhdenvertaisuusosaamiseen.

Yhdenvertaisuussuunnittelun päämääränä koulussa on syrjinnän tunnistaminen, siihen puuttuminen, toiminnan ja käytäntöjen arviointi yhdenvertaisuuden näkökulmasta, yhdenvertaisuutta edistävien toimenpiteiden toteuttaminen ja osallisuuden lisääminen.

Koulu vaikuttaa suoraan siihen, miten yhteiskunnassamme hyväksytään erilaisuutta ja monimuotoisuutta. Ks. Syrjinnästä vapaa koulu.

Syrjinnästä vapaa koulu

- Sitoutuu vastustamaan ja puuttumaan kaikenlaiseen syrjintään, kiusaamiseen ja häirintään koulu yhteisön kaikilla tasoilla oppilaista henkilökuntaan.
- Tunnustaa ja hyväksyy ihmisten erilaisuuden osaksi koulu yhteisöä.
- Sitoutuu tasoittamaan eriarvoisuutta sekä edistämään ja ylläpitämään yhdenvertaisuutta.

Syrjinnästä vapaassa koulussa

- jokaisella oppilaalla ja aikuisella on vapaus määritellä itsensä ja oma identiteettinsä
 - jokaisella oppilaalla ja aikuisella on mahdollisuus tuntea kuuluvansa yhteisöön ja osallistua kaikkeen yhteiseen toimintaan
 - mahdollistetaan erilaisia vähemmistöjä edustavien näkyvyys ja osallisuus oppilas- ja henkilökuntatoiminnassa sekä rekrytoinnissa
 - edistetään oppilaiden ja aikuisten kykyä tunnistaa ja hyväksyä erilaisuus, tarjotaan mahdollisuuksia oppilaille ja aikuisille tarkastella kriittisesti omia asenteita, ennakkoluuloja ja stereotyyppioita
 - tarjotaan mahdollisuuksia keskustella syrjimättömyydestä
 - tiedotetaan, opetetaan, kasvatetaan ja mallinnetaan erilaisuuden hyväksymistä, hyvää käytöstä ja kohteliaisuutta, kunnioittamista ja syrjimättömyyttä.
- Ks. Syrjinnästä vapaa koulu

4 HÄIRINTÄ

Häirinnästä on kyse silloin, kun teoilla luodaan uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri. Voidaan ajatella, että häirintä on yksi kiusaamisen muoto, mutta siihen voi kuitenkin syyllistyä, vaikka ei tarkoittaisi pahaa. Kyseessä voi olla ei-toivottu huomio, joka ei kunnioita toisen rajoja. Häirinnälle on tyypillistä sen toistuvuus.

On muistettava, että häirintä ei ole koskaan sen kohteeksi joutuneen syytä.

Sukupuoleen perustuva häirintä

Sukupuoleen perustuva häirintä on ei-toivottua käytöstä, joka liittyy sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun. Sukupuoleen perustuva häirintä ei ole luonteeltaan seksuaalista, vaan se voi olla esimerkiksi

- halventavaa puhetta toisesta sukupuolesta,
- sukupuolivähemmistöön kuuluvan leimaamista epänormaaliksi,
- toisen ihmisen väheksyntää tai nöyryyttämistä sukupuolen perusteella tai
- muuta kiusaamista silloin, kun se perustuu kiusatun sukupuoleen.

Seksuaalinen häirintä

Seksuaalinen häirintä on ei-toivottua käytöstä, jolla loukataan toisen koskemattomuutta. Se saattaa alkaa koulussa jo alaluokilla. Seksuaalinen häirintä voi olla esimerkiksi

- vihjailevia eleitä tai ilmeitä,
- fyysistä koskettelua,
- seksuaalisväritteisiä ehdotuksia tai vaatimuksia,
- härskejä puheita, nimittelyä tai kaksimielisiä vitsejä,
- seksuaalisesti värittyneitä yhteydenottoja tai toimintaa sosiaalisessa mediassa,
- pornoaineiston esille asettamista,
- vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevia huomautuksia tai kysymyksiä tai
- seksuaalista väkivaltaa.

Häirinnän estäminen koulussa

Opettaja antaa opetussuunnitelman mukaista opetusta, kasvatusta ja ohjausta. Opettajan tehtävänä on huolehtia luokastaan kokonaisuutena. Opettaja vastaa myös opetustyöhön liittyvästä turvallisuudesta, järjestyksestä ja ryhmän hyvinvoinnista. Opettaja seuraa ja tukee jokaisen oppilaan yksilöllistä oppimista ja hyvinvointia. Tainionmäen koulu noudattaa KiVa-koulu toimenpideohjelmaa, jonka tavoitteena on myös häirinnän ehkäiseminen.

Opettaja

- tuntee toimintatavat seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisemisessä ja varhaisessa puuttumisessa
- osallistuu opiskeluhuoltoryhmän työskentelyyn oman tehtävänsä näkökulmasta sekä oman luokkansa tilanteen ja ilmapiirin tuntien
- on kiinnostunut oppilaan kuulumisista ja keskustelee hänen kanssaan huolta herättävästä asiasta kahden kesken
- on tarvittaessa yhteydessä oppilaan kotiin sekä keskustelee huolesta ja huoltajien näkemyksistä asiaan
- ilmoittaa tietoonsa tulleesta koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta niihin syyllistyneen ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.
- ilmoittaa rehtorille tietoonsa tulleesta oppilaitoksessa tapahtuneesta oppilaaseen kohdistuneesta seksuaalisesta häirinnästä

- ilmoittaa oppilaaseen kohdistuneen seksuaalirikosepäilyn poliisille ja lastensuojeluun
- luo opetustilanteisiin turvallisen ja rauhallisen ilmapiirin sekä huolehtii mm. tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjaannuttamisesta osana laaja-alaista osaamista
- konsultoi opiskeluhuollon henkilöstöä oppilaan yksilökohtaisen opiskeluhuollon tarpeesta ja luovuttaa tässä yhteydessä salassapidon estämättä opiskeluhuollon järjestämisen ja toteuttamisen kannalta välttämättömiä tietoja
- ohjaa oppilaan tarvittaessa kouluterveydenhuollon palvelujen piiriin
- on velvollinen ottamaan yhteyttä opiskeluhuollon psykologiin tai kuraattoriin yhdessä oppilaan kanssa todetessaan palveluiden tarpeen sekä luovuttaa psykologille ja kuraattorille tuen tarpeen arvioimiseen salassapidon estämättä tarvittavat tiedot
- kutsuu tarvittaessa koolle yksilökohtaisen monialaisen asiantuntijaryhmän (huomioitava sen edellyttämä suostumus)
- toteuttaa sukupuolitietoista opetusta
- seksuaalisen häirinnän ehkäisy aihealueena sisältyy monien oppiaineiden kuten terveystiedon, liikunnan, yhteiskuntaopin tai äidinkielen ja kirjallisuuden tavoitteisiin ja sisältöihin

5 TASA-ARVON JA YHDENVERTAISUUDEN TOTEUTUMISEKSI

Puhutaan ja kuunnellaan

Koulussa on puhuttava tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta. Koulussa keskustellaan kiusaamisesta, häirinnästä, syrjinnästä, yhdenvertaisuudesta ja tasa-arvosta. Koulun kaikkia käytäntöjä, toimintatapoja ja oppiaineistoja arvioidaan tasa-arvo ja yhdenvertaisuusnäkökulmasta: edistävätkö tavat, käytännöt, toiminta ja aineistot tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista vai estävätkö ne sitä? Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden tulee olla esillä muun muassa silloin, kun suunnitellaan koulun toimintaa, juhlia ja tiloja, muodostetaan opetusryhmiä ja valitaan oppimisympäristöjä, menetelmiä ja aineistoja.

Lisäksi koulun tulee varmistaa, että jokainen kouluyhteisön jäsen tulee kuulluksi, nähdyksi ja hyväksytyksi omine vahvuuksineen ja erityispiirteineen. Jokainen oppilas on ainutlaatuinen ja arvokas juuri sellaisena kuin on. Jokaisella on oikeus kasvaa täyteen mittaansa ihmisenä ja yhteiskunnan jäsenenä. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus on kouluyhteisön yhteinen asia. Keskustelun tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta tulisi olla jatkuvaa, kannustavaa ja kunnioittavaa.

Puhuminen ja kuunteleminen tarkoittavat järjestelmällistä oppilaita osallistavaa tasa-arvotyötä pitkin lukuvuotta. Tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta ihanteena käsitellään eri aineiden oppitunneilla, päivänavauksissa ja teemapäivissä. Oppiaineissa voi olla erilaisia tapoja käsitellä samoja kysymyksiä. Vuosiluokittain niitä käsitellään oppilaan ikä ja kehitys huomioon ottaen.

Kodin ja koulun yhteistyö

Sukupuolten välisen tasa-arvon edistäminen otetaan huomioon myös kodin ja koulun yhteistyössä. Perheiden moninaisuus huomioidaan ja pyritään välttämään oletuksia, jotka liittyvät oppilaan huoltajiin, perheeseen tai kotiin. Yhteydenotoissa kotiin huomioidaan vanhemmat tasapuolisesti. Vanhempainilloissa tuodaan esiin sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuus, ja viestitetään, että tasa-arvo ja sukupuolitietoisuus ovat keskeisiä koulun toiminnan määrittäjiä. Esimerkiksi oppilaan tet-jaksoa suunniteltaessa oppilaiden vanhempien kanssa voidaan keskustella sukupuolinormeja rikkovista tet-paikoista oppilaan kokemusmaailman avartajana.

Elämäkatsomus, vakaumus ja mielipide

Tainionmäen koulussa erilaisiin elämäkatsomuksiin, vakaumuksiin ja mielipiteisiin suhtaudutaan avoimesti ja kunnioittavasti. Erilaisia elämäkatsomuksia ja vakaumuksia pyritään tuomaan esiin koulun arjessa, jotta henkilöstöllä ja oppilailla olisi mahdollisuus tutustua niihin ja tarvittaessa myös rikkoa mahdollisia ennakkoluuloja ja stereotyyppioita.

Erilaiset vakaumukset ja erityisruokavaliot otetaan huomioon kouluruokailussa.

Virallisessa tiedotuksessa ja henkilökunnan antamassa ohjeistuksessa kunnioitetaan erilaisia vakaumuksia ja arvopohjia.

Etninen tausta, kansallisuus ja kieli

Kodin ja koulun yhteistyössä otetaan huomioon erilaiset ajattelu- ja toimintatavat sekä rakennetaan yhteistä ymmärrystä siitä, miten arki saadaan toimivaksi. Arjen viestinnässä huomioidaan, että tärkeät viestit menevät kotiin ymmärrettävässä muodossa. Kuunnellaan eri kulttuureista tulevien toiveita ja tarpeita ja otetaan ne huomioon opetusta suunniteltaessa ja toteutettaessa. Monikulttuurisuuden käsite nähdään juuri niin moniulotteisena kuin se todellisuudessa on. Monikulttuurisuuden ajatellaan olevan positiivinen ja merkityksellinen resurssi, joka täydentää kokonaisuutta ja on luonnollinen osa koulun arkea. Monimuotoista ja monikulttuurista osaamista pyritään hyödyntämään osana koulun päivittäistä toimintaa mahdollisuuksien mukaan.

Seksuaalinen suuntautuminen ja sukupuoli-identiteetti

Tainionmäen koulussa jokaisen seksuaalista suuntautumista kunnioitetaan. Koulussamme rakennetaan hyväksyvää, erilaisuutta ja moninaisuutta arvostavaa, avointa ja sallivaa ilmapiiriä jatkuvasti, tietoisesti ja suunnitelmallisesti. Koulussa kannustetaan, tuetaan ja edistetään erilaisten ihmisten kohtaamista ja arvostamista.

Sukupuoli-identiteetistä ja seksuaalisuudesta keskustellaan oppitunneilla osana opetusta ja opetussuunnitelmaa. Oppiaineita ei ole määritelty sukupuolen kautta ja kaikilla oppilailla on mahdollisuus osallistua kaikkeen toimintaan sukupuolesta riippumatta. Opetusryhmiä ei

koosteta sukupuolisidonnaisesti pääsääntöisesti missään oppiaineessa, eikä sukupuoleen liitetä ennako-oletuksia tai ennakkoluuloja.

Vammaisuus ja terveydentila

Tainionmäen koulussa ketään ei syrjitä vammaisuuden tai terveydentilan vuoksi. Oppilaalla ja henkilökuntaan kuuluvalla on oikeus itse päättää, mitä ja kuinka paljon hän haluaa terveydentilastaan tiedettävän ja kenellä on oikeus annettuun tietoon. Oppilaan opetuksen kannalta välttämätön tieto on kuitenkin oltava oppilasta opettavan opetushenkilöstön tiedossa. Oppilaan huoltajan kanssa sovitaan aina tiedottamisesta.

Tainionmäen koululla on kaikkiin tiloihin esteetön pääsy. Viestintää kehitetään tarvittaessa sellaiseen muotoon, joka saavuttaa kaikki vastaanottajat.

Puututaan

Koulussa on puututtava eriarvoiseen kohteluun. Eriarvoinen kohtelu loukkaa yksilön oikeuksia ja estää yhdistävän luottamuksen syntymistä. Se vahingoittaa yhteishenkeä ja heikentää yhteisön vahvuuksia. Eriarvoinen kohtelu, kiusaaminen, häirintä, syrjintä ja väkivalta tulee nimetä ja pyrkiä lopettamaan.

Muututaan

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi koulussa voidaan tehdä enemmän.

Kaikilla on mahdollisuus vaikuttaa yhteisiin asioihin. Osallisuus ja osallistaminen on yhteistä arkea. Koulussa seurataan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista ja niistä keskustellaan. Koulussa kiinnitetään huomiota kieleen, asenteisiin, ajattelu- ja toimintatapoihin sekä käytäntöihin, jotka saattavat luoda eriarvoisuutta. Jos niitä havaitaan, niihin puututaan välittömästi.

Koulussa on mahdollistettava ilmapiiri ja toimintakulttuuri, joissa jokainen voi olla oma itsensä. Se tarkoittaa vihapuheen ja syrjinnän tuomitsemista sekä ennakkoluulojen, oletusten ja yleistysten kitkemistä.

6 KOULUN OMA TASA-ARVO JA YHDENVERTAISUUSUUNNITELMA

Lain (8.8.1986/609) mukaisesti tämä tasa-arvosuunnitelma sisältää selvityksen Tainionmäen koulun tasa-arvotilanteesta. Tätä suunnitelmaa varten Tainionmäen koulussa toteutettiin tasa-arvokysely, jolla kartoitettiin oppilaiden kokemuksia tasa-arvotilanteesta. Kysely teetettiin kevätlukukaudella 2024. Tasa-arvokyselyn lisäksi kartoituksessa käytettiin Laatu- ja Kiva koulu -kyselyiden tuloksia keväältä 2024.

Tasa-arvolaki (8.8.1986/609) velvoittaa edistämään sukupuolten tasa-arvoa koulutuksessa. Tämä suunnitelma sisältää lain edellyttämät edistämistoimenpiteet, jotka perustuvat Tainionmäen koulussa tehtyihin kyselyihin. Toimenpiteillä pyritään edistämään tasa-arvoa Tainionmäen koulussa, ja ne sisältävät konkreettisia toimintamalleja sekä huomioita siitä, mihin seikkoihin Tainionmäen koulussa on erityisesti kiinnitettävä huomiota tasa-arvon edistämiseksi.

Lisäksi suunnitelma sisältää kuvauksen toimenpiteistä, joilla häirintätapauksia käsitellään. Toimenpiteet on laadittu tasa-arvolain (8.8.1986/609, 6c§) hengessä, jonka mukaan koulutuksen järjestäjien ja muiden koulutusta tai opetusta järjestävien yhteisöjen sekä työnantajien tulee ennaltaehkäistä sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvaa syrjintää tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti.

Tasa-arvoa edistetään Tainionmäen koulussa eri oppiaineiden opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa sekä monialaisten oppimiskokonaisuuksien laadinnassa. Eri oppiaineisiin liittyviä sukupuolittuneita odotuksia ja malleja pyritään tietoisesti purkamaan (esim. tytöt eivät pärjää teknisissä ja matemaattisissa ongelmissa tai pojilla on ongelmia äidinkielessä).

Opintojen ohjauksessa otetaan huomioon oppilaan yksilölliset kiinnostuksenkohteet. Heitä kannustetaan tutustumaan aloihin, joissa oma sukupuoli on tyypillisesti vähemmän edustettuna.

Tämän kolmen vuoden välein päivitettävän suunnitelman pohjana käytetään Tainionmäen koulun laatu-, tasa-arvo- ja Kiva-koulun kyselyiden tuloksia.

Tilanne keväällä 2024

Kevään 2024 tasa-arvokyselyn tulosten mukaan oppilaista 50 % kokee opettajien kohtelevan oppilaita tasapuolisesti ja 29 % heistä on enimmäkseen tätä mieltä. Suurin osa oppilaista kokee, että heidän mielipiteensä otetaan huomioon koulussa (29 % samaa mieltä, 57 % enimmäkseen samaa mieltä, 14 % enimmäkseen eri mieltä). Laatukselyn tulosten mukaan kaikkien oppilaiden mielestä opettajat kohtelevat oppilaita tasapuolisesti. Tasa-arvokyselyn perusteella kuitenkin 58 % oppilaista kokee, että oppilaan sukupuoli vaikuttaa siihen, miten opettaja kohtelee häntä. 18 % kokee myös, että oppilaan sukupuoli vaikuttaa arviointiin ja 55 %, että opettajat vaativat erilaisia asioita oppilaan sukupuolen mukaan. Kiva-kyselyn tulosten perusteella 84 % oppilaista kokee, että koulun henkilökunta ja he itse kohtelevat oppilaita tasa-arvoisesti.

Tasa-arvokyselyssä oppilaiden kokemuksen mukaan opettajat sallivat tyttöjen helpommin ilmaista mielipiteitään tunneilla (tytöt 98 %, pojat 85 %). Sekä tyttöjä että poikia rohkaistaan tekemään heitä itseään kiinnostavia oppiainevalintoja (tytöt 88 %, pojat 85 %), sekä tutustumaan monipuolisesti eri ammatteihin (tytöt 80 %, pojat 70 %). 18 % oppilaista on kokenut sukupuolestaan olevan haittaa koulussa. 73 % oppilaista kokee saaneensa tarpeeksi tietoa sukupuolten tasa-arvosta koulussa ja 63 %:n mielestä Tainionmäen koulu on tasa-arvoinen.

Koululla käytettävä opetusaineisto sisältää tasa-arvokyselyn oppilaiden vastausten perusteella pääosin perinteisiä sukupuolirooleja noudattavia tekstejä tai kuvia (75%). Perinteisiä

sukupuolirooleja rikkovia tekstejä tai kuvia koetaan olevan vain vähän (33%). Puolet oppilaista on huomannut opetusaineistossa esimerkkejä sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöistä ja sateenkaariperheistä.

Suurin osa oppilaista ei ole kokenut tai havainnut vartaloon tai seksuaalisuuteen kohdistuvia ikäviä huomautuksia tai nimittelyä (90 %). Loukkaavaa kaksimielistä tai härskiä puhetta on kuitenkin kokenut tai havainnut 40 % kyselyyn vastanneista oppilaista. Lähentelyä tai fyysistä koskettelua, joka on ollut epämiellyttävää tai ahdistavaa on kokenut 13 % oppilaista. Kiva-kyselyn tulosten perusteella sukupuoleen tai seksuaalisuuteen kohdistuvaa nimittelyä on kokenut 9 % oppilaista ja ahdistavaa lähentelyä tai fyysistä koskettelua 6 % oppilaista. Tasa-arvokyselyn tulosten mukaan yhdellekään oppilaista ei ole tehty ahdistavia tai epämiellyttäviä seksuaalisia ehdotuksia. Kyselyn yksittäisessä kommentissa tuotiin esille, että ”jo pienet oppilaat puhuvat alentuvasti ja kaksimielisiä tai härskejä juttuja, vaikka eivät kohdistakaan niitä tiettyihin henkilöihin”.

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämistoimenpiteet

Opetuksen järjestäminen

Tainionmäen koulussa opetus järjestetään siten, että opiskeluympäristö sopii jokaiselle oppilaalle huolimatta sukupuolesta tai muista ominaisuuksista. Opetus järjestetään sukupuolitietoisesti. Sukupuolitietoisesta opetuksen järjestämisellä tarkoitetaan sitä, että jokaisen oppilaan yksilölliset tarpeet tulevat huomioituksi ilman, että niihin liitetään sukupuoleen liittyviä ennako-odotuksia tai -käsityksiä.

Koulussa huolehditaan siitä, että oppilaat saavat opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta sekä oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Samalla kaikessa toiminnassa otetaan vakavasti yhdenvertaisen ja sukupuolitietoisien toimintakulttuurin rakentaminen.

Eri oppiaineiden opinnoissa lisätään tietoa ja ymmärrystä sukupuolen moninaisuudesta. Opetuksessa tarkastellaan yhteiskunnan ylläpitämiä oletuksia kahdesta sukupuolesta ja heteroseksuaalisuudesta. Lisäksi oppilaille annetaan ihmisoikeuksiin perustuvaa ja ikätason mukaista seksuaalikasvatusta, jossa tavoitteena on tunnistaa tyttöjen ja poikien erilaiset tarpeet eri ikä- ja kehitysvaiheissa. Arvokasvatuksessa korostetaan ihmisarvon loukkaamattomuutta, ihmisoikeuksien kunnioittamista ja suomalaisen yhteiskunnan demokraattisia arvoja, kuten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa.

Opetustilanteissa kaikkia oppilaita kohdellaan yhdenvertaisesti. Istumajärjestyksiä, ryhmiä ja jonoja ei muodosteta sukupuolen perusteella. Lisäksi oppilaita autetaan tunnistamaan omat mahdollisuutensa ja rakentamaan oppimispolkunsaa riippumatta sukupuolesta ja siihen liitettyistä roolimalleista.

Tainionmäen koulussa varmistetaan, että käytettävät työvälineet ja oppimateriaalit ovat kaikkien saatavilla. Lisäksi opetussuunnitelman veloitteen mukaisesti oppimateriaaleiksi valitaan ja laaditaan mahdollisuuksien mukaan sellaisia materiaaleja, jotka edistävät tasa-

arvoa. Tasa-arvoa edistävät oppimateriaalit eivät toista yhteiskunnassa vallitsevia stereotyyppioita esimerkiksi kuvituksellaan ja sanavalinnoillaan, ja niissä esiintyy sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuutta, tyttöjä ja poikia eri tehtävissä sekä erilaisia perhemalleja.

Opetustilat rakennetaan ja sisustetaan niin, että ne edistävät tasapuolisesti kaikkien oppimista ja tasa-arvoa. Lisäksi koulun tiloissa olevat tekstit ja kuvat kunnioittavat tasa-arvoa ja kasvattavat tasa-arvo- ja sukupuolitietoisuutta, kuten muukin oppimateriaali.

Arvioinnissa ei verrata oppilaiden keskinäisiä suorituksia ja saavutuksia, eikä arviointi perustu henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Oppilaille annetaan mahdollisuus osoittaa osaamisensa eri tavoin. Käyttäytyminen arvioidaan aina erikseen, eikä se vaikuta eri oppiaineista saataviin arviointeihin. Arvosanat annetaan yhdenvertaisin perustein ja koulussa pidetään yllä yhtenäistä arviointikulttuuria. Opettajat edellyttävät samoja asioita oppilailta sukupuolesta riippumatta. Sukupuoli ei vaikuta opintosuoritusten arviointiin, vaan oppilaita koskevat jokaisessa oppiaineessa samat oppimistavoitteet ja arviointikriteerit.

Tainionmäen koulussa noudatetaan Kiva-koulu ohjelman mukaista toimintaa. Ohjelma tarjoaa koulun henkilökunnalle tietoa kiusaamisesta ja siihen puuttumisesta sekä pyrkii sitouttamaan kaikki koulun aikuiset kiusaamisen vastaiseen työhön. Sen avulla varmistetaan, että kouluissa puututaan kaikenlaiseen kiusaamiseen ja syrjintään ja kasvatetaan oppilaita, jotka eivät kiusaa muita.

Henkilökunta velvoitetaan lukuvuosittain perehtymään laadittuun yhdenvertaisuus ja tasa-arvosuunnitelmaan ja toimimaan suunnitelman mukaisesti. Mikäli koulun tilanne ei ole seuraavan kyselyn tulosten perusteella muuttunut paremmaksi, mietitään tarkempia toimenpiteitä.

LÄHTEET

Yhdenvertaisuuslaki

[https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141325?search\[type\]=pika&search\[pika\]=yhdenvertaisuuslaki#L2P6](https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141325?search[type]=pika&search[pika]=yhdenvertaisuuslaki#L2P6)

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta

[https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860609?search\[type\]=pika&search\[pika\]=Laki%20naisten%20ja%20miesten%20tasa-arvosta](https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860609?search[type]=pika&search[pika]=Laki%20naisten%20ja%20miesten%20tasa-arvosta)

Opetushallitus: Tasa-arvotyö on taitolaji. Opas sukupuolten tasa-arvon edistämiseen perusopetuksessa.

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/173318_tasa_arvoty_o_on_taitolaji_0.pdf

Opetushallitus: Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014.

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

Seinäjoen kaupungin peruskoulujen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma 2020.

Tainionmäen koulu: Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä 2023.